

EUROOPA PARLAMENDI STRUKTUUR JA TEGEVUS

Euroopa Parlamendi struktuur ja tegevus on sätestatud kodukorras. Parlamendi tegevust suunavad poliitilised organid, komisjonid, delegatsioonid ja fraktsioonid.

ÕIGUSLIK ALUS

- Euroopa Liidu lepingu artikkel 14 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 223, 224, 226, 229, 231 ja 232;
- [Euroopa Parlamendi kodukord](#).

LIIKMED JA KOOSSEIS

Euroopa Parlamendi koosseisu üldreeglid on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõikes 2, milles sätestatakse, et Euroopa Ülemkogu võtab ühehäälselt Euroopa Parlamendi algatusel ja nõusolekul vastu otsuse Euroopa Parlamendi koosseisu kohta. Selle kohaselt määratakse kindlaks, et liidu kodanike esindajaid ei tohi parlamendis olla rohkem kui 751 (750 parlamendiliiget ja president). Lisaks on kodanike esindatus kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liiget liikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle 96 koha.

Kahaneva proportsionaalsuse põhimõte tähendab seda, et kuigi kohtade koguarv jaotatakse liikmesriikide rahvaarvu alusel, nõustuvad suurima rahvaarvuga liikmesriigid sellega, et nende esindatus on proportsionaalselt väiksem ning väikseima rahvaarvuga liikmesriikide oma proportsionaalselt suurem. Mida suurem on riik, seda vähem kohti tal rahvaarvu suurusega võrreldes on. Pärast Lissaboni lepingu jõustumist on Euroopa Ülemkogu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõike 2 alusel vastu otsuseid, millega on süsteemi muudetud veel täpsemaks.

Seoses Ühendkuningriigi väljaastumisega EList tuleb otsustada, kuidas vabanevad 73 kohta ümber jaotada. Euroopa Parlamendi ettepaneku^[1] alusel võttis Euroopa Ülemkogu 28. juunil 2018 vastu otsuse, millega määrati kindlaks Euroopa Parlamendi koosseis pärast 2019. aasta valimisi^[2]. Sellega vähendati parlamendiliikmete arvu 751 liikmelt 705 liikmeni ning mõned liikmesriigid said ka esindajaid juurde. Lepiti kokku, et Euroopa Parlamenti valitavate esindajate arv on liikmesriigiti järgmine: Saksamaa 96, Prantsusmaa 79, Itaalia 76, Hispaania 59, Poola 52, Rumeenia 33, Madalmaad 29, Belgia, Kreeka, Ungari, Portugal, Rootsi ja Tšehhi Vabariik 21, Austria

[1]Euroopa Parlamendi 13. juuni 2018. aasta seadusandlik resolutsioon, mis käsitleb Euroopa Ülemkogu otsuse eelnõu, millega määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi koosseis (ELT C 28, 27.1.2020, lk 154).

[2]Euroopa Ülemkogu 28. juuni 2018. aasta otsus (EL) 2018/937, millega määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi koosseis (ELT L 165 I, 2.7.2018, lk 1).

19, Bulgaaria 17, Soome, Taani ja Slovakkia 14, Iirimaa 13, Horvaatia 12, Leedu 11, Läti ja Sloveenia 8, Eesti 7, Küpros, Luksemburg ja Malta 6. Otsuse artikli 3 lõikes 2 on aga sätestatud, et kui Ühendkuningriik on 2019.–2024. aastaks valitud Euroopa Parlamendi koosseisu ametiaja alguses (s.o 2019. aasta juunis) ikka veel liidu liikmesriik, jääb igast liikmesriigist Euroopa Parlamenti valitavate esindajate arv seniks, kuni Ühendkuningriigi väljaastumine liidust on jõustunud, samaks mis eelmise koosseisu ametiajal^[3]. Väljaastumisleping jõustus 31. jaanuaril 2020.

Pärast valimisi tuleb parlament kokku esimesel teispäeval pärast ühe kuu möödumist valimistest (20. septembri 1976. aasta akt^[4]), ilma et selleks oleks vaja eraldi kutset. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 229 lõikele 1 tuleb parlament, ilma et selleks oleks vaja eraldi kutset, kokku ka iga aasta märtsi teisel teispäeval.

STRUKTUUR

A. President

Kodukorra järgi valitakse Euroopa Parlamendi president parlamendi liikmete hulgast kaheks ja pooleks aastaks (artikkel 19). Presidendi võib tagasi valida. President esindab parlamenti suhetes muu maailma ja teiste ELi institutsioonidega. Ta juhib parlamendi täiskogu istungite arutelusid ning tagab parlamendi kodukorra järgimise. Iga Euroopa Ülemkogu kohtumise alguses esitab parlamendi president kohtumisel käsitletavate teemade ja päevakorrapunktide kohta parlamendi seisukoha ja parlamendile muret tekitavad küsimused. President kinnitab oma allkirjaga lõplikult ELi eelarve, kui parlament on selle vastu võtnud. Parlamendi president kirjutab koos nõukogu eesistujaga alla kõigile seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu võetud õigusaktidele. Presidenti võib asendada üks 14 asepresidentist (artikkel 23).

B. Täiskogu

Täiskogus väljendub Euroopa Parlamendi tõeline tähendus. Täiskogu istungeid juhatab president. Parlament tuleb kokku kord kuus (välja arvatud august) Strasbourgis, kus toimub osaistungjärg, mis kestab neli päeva (esmaspäevast neljapäevani). Peale selle toimuvad osaistungjärgud ka Brüsselis. Osaistungjärg jaguneb ühe päeva pikkusteks istungiteks (kodukorra artikli 153). Parlamendiliikmete istekohad istungisaalis määratakse poliitiliste vaadete alusel (vasak-parem-teljel) kokkuleppel fraktsioonide esimeestega. President avab istungi austusavalduse või päevakajalise kõnega. Presidenti abistavad tema töös 14 asepresidenti, kes võivad ka istungi juhatamise üle võtta. Euroopa Komisjon ja Euroopa Liidu Nõukogu osalevad samuti istungitel, et hõlbustada otsustusprotsessis osalevate institutsioonide koostööd. Parlamendi taotlusel võidakse nimetatud kahe institutsiooni esindajatel paluda teha avaldusi või anda aru oma tegevusest.

C. Poliitilised organid

Parlamendi poliitiliste organite sekka kuuluvad juhatus (parlamendi president ja 14 asepresidenti, kodukorra artikkel 24), esimeeste konverents (parlamendi

[3]Vt Euroopa Ülemkogu 28. juuni 2013. aasta otsuse (Euroopa Parlamendi koosseisu kindlaksmääramise kohta) (ELT L 181, 29.6.2013, lk 57) artiklit 3.

[4]Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsesel ja üldistel valimistel käsitlev 20. septembri 1976. aasta akt (EÜT L 278, 8.10.1976).

president ja fraktsioonide esimehed, kodukorra artikkel 26), viis kvestorid (vastutavad parlamendiliikmeid puudutavate haldus- ja finantsküsimuste eest, kodukorra artikkel 28), komisjonide esimeeste konverents (kodukorra artikkel 29) ja delegatsioonide juhtide konverents (kodukorra artikkel 30). Presidendi, asepresidentide ja kvestorite, komisjonide esimeeste ja delegatsioonide juhtide ametiaeg on kaks ja pool aastat (artikkel 19).

D. Komisjonid ja delegatsioonid

Parlamendiliikmed töötavad 20 komisjonis, kahes allkomisjonis ja 39 delegatsioonis (parlamentidevahelised delegatsioonid ning delegatsioonid parlamentaarsetes ühiskomisjonides, parlamentaarsetes koostöökomisjonides ja mitmepoolsetes parlamentaarsetes assambleedes)^[5]. Parlament lähetab oma delegatsiooni ka Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) piirkonna riikide ning ELi vahelise lepingu alusel moodustatud ühisassambleesse^[6]. Parlament võib samuti moodustada erikomisjone (kodukorra artikkel 207) ja uurimiskomisjone (ELi toimimise lepingu artikkel 226 ja kodukorra artikkel 208).

Kodukorra artikli 213 kohaselt valib iga komisjon ja delegatsioon endale juhatuse, mis koosneb esimehest ja kuni neljast aseesimehest.

E. Fraktsioonid

Parlamendiliikmete kohad ei ole istungisaalis jagatud mitte riikide, vaid poliitiliste vaadete alusel moodustatud fraktsioonide kaupa. Kodukorra artikli 33 kohaselt on fraktsiooni moodustamiseks vaja vähemalt 25 parlamendiliiget, kes peavad esindama vähemalt veerandit liikmesriikidest. Fraktsioonid peavad osaistungjärgule eelneval nädalal ja osaistungjärgu nädalal regulaarselt koosolekuid, samuti korraldavad nad oma tegevuspõhimõtete kindlaksmääramiseks seminare. Mõned fraktsioonid vastavad ELi tasandil tegutsevatele rahvusülestele erakondadele.

F. Euroopa tasandi erakonnad ja sihtasutused

Euroopa Parlament on soovitanud luua tingimused, mis soodustavad tõeliste Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste kujunemist. Muu hulgas on ta soovitanud vastu võtta raamõigusaktid. ELi toimimise lepingu artikkel 224 on õiguslik alus, mille põhjal võtta seadusandliku tavamenetluse korras vastu Euroopa tasandi erakondade põhikirja ja rahastamise eeskiri. 2003. aastal loodi Euroopa tasandi erakondade rahastamise süsteem ja tänu sellele oli võimalik hakata ELi tasandi poliitilisi sihtasutusi asutama^[7]. Selleks võeti 3. mail 2018 vastu määrus (EL, Euratom) 2018/673^[8], mille eesmärk on tugevdada Euroopa tasandi erakondade Euroopa-möödet, tagada rahasummade õiglasem jaotus ja parandada täitmise tagamist.

[5]Parlamendiliikmete arv igas komisjonis on kindlaks määratud [Euroopa Parlamendi 2. juuli 2014. aasta otsuse \(komisjonide liikmete arvu kohta\) \(ELT C 224, 21.6.2016, lk 34\)](#) lõikes 1.

[6]Vt [Cotonou lepingu \(muudetud 22. juunil 2010 Ouagadougous\) artiklit 17](#).

[7][Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus \(EL, Euratom\) nr 1141/2014, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist \(ELT L 317, 4.11.2014, lk 1\)](#).

[8][Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. mai 2018. aasta määrus \(EL, Euratom\) 2018/673, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist \(ELT L 114, 4.5.2018, lk 1\)](#).

Praegu on olemas järgmised Euroopa tasandi erakonnad: Euroopa Rahvapartei fraktsioon (kristlikud demokraadid) (PPE), Euroopa Sotsiaaldemokraatlik Partei (PES), Euroopa Demokraatide ja Liberaalide Liit (ALDE), Rohelised, Euroopa Konservatiivide ja Reformistide Liit (AECR), Euroopa Vasakpartei (LEFT), Vaba ja Demokraatliku Euroopa Liikumine (MELD), Euroopa Demokraatide Partei (PDE/EDP), Euroopa Vabaliit (EFA), Euroopa Vabaduse Liit (EAF), Euroopa Rahvuslike Liikumiste Allianss (AEMN), Euroopa Kristlik Poliitiline Liikumine (ECPM) ja ELi Demokraadid (EUD). Rahvusülesed erakonnad teevad vastavate Euroopa Parlamendi fraktsioonidega tihedat koostööd.

Olulisimate Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste seas on näiteks Wilfried Martensi nimeline Euroopa Poliitikauuringute Keskus, Euroopa edumeelsete uuringute sihtasutus, Euroopa liberaalne foorum, Rohelise Euroopa sihtasutus, Euroopa demokraatide instituut, Euroopa muutmine ja Uus Suund – Euroopa reformimise sihtasutus.

22. novembril 2012 võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni^[9], milles ta soovitas Euroopa tasandi erakondadel tungivalt nimetada kandidaadid komisjoni presidendi kohale, et suurendada sellega nii Euroopa Parlamendi kui ka komisjoni poliitilist legitiimsust. Sellist süsteemi kasutati 2014. aasta parlamendivalimiste eel, mil esimest korda nimetati esikandidaadid. Pärast valimisi valis Euroopa Parlament 22. oktoobril 2014 esikandidaatide hulgast komisjoni presidendiks Jean-Claude Junckeri. Oma 7. veebruari 2018. aasta otsuses Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni suhete raamkokkuleppe läbivaatamise kohta^[10] märkis Euroopa Parlament, et ta on valmis tagasi lükkama iga Euroopa Komisjoni presidendi kandidaadi, kes ei olnud enne 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimisi ühegi Euroopa tasandi erakonna esikandidaat. Kuigi lõpuks jäeti esikandidaatide protsess 2019. aasta valimistel kõrvale, leiti, et see loob laiemal platvormil kandidaatide vaheliseks aruteluks, parandab nii komisjoni presidendi rolli läbipaistvust kui ka poliitilist legitiimsust ning suurendab ELi kodanike kaasatust ja teadlikkust sellest protsessist.

Komisjon on pidanud riikideüleste nimekirjade koostamist asjakohaseks sammuks ELi institutsioonide legitiimsuse parandamisel kodanike silmis: üleeuroopalise valimisringkonna loomine võiks tugevdada Euroopa Parlamendi valimiste Euroopa mõõdet, kuna see annaks Euroopa kodanikele võimaluse suhelda kandidaatidega kogu Euroopas^[11]. Euroopa Parlament hääletas 7. veebruaril 2018 selle poolt, et 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimisteks ei nõutaks riikideülese valimisringkonna loomist. Kuid ta jättis alles võimaluse tulevasteks aruteludeks.

G. Parlamendi peasekretariaat

Euroopa Parlamendi [peasekretariaati](#) juhib peasekretär, kelle nimetab ametisse juhatus (kodukorra artikkel 234). Ka peasekretariaadi koosseisu ja töökorralduse määrab kindlaks juhatus. Peasekretariaat koosneb praegu 12 peadirektoraadist ja

[9][Euroopa Parlamendi 22. novembri 2012. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi 2014. aasta valimiste kohta \(ELT C 419, 16.12.2015, lk 185\).](#)

[10][Euroopa Parlamendi 7. veebruari 2018. aasta otsus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni suhete raamkokkuleppe läbivaatamise kohta \(ELT C 463, 21.12.2018, lk 89\).](#)

[11]https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-institutional-options-for-making-the-european-union-work-more-efficient_en.pdf

õigusteenistusest. Selle ülesanne on kooskõlastada õigusloometööd ning korraldada täiskogu istungeid ja koosolekuid. Samuti osutab peasekretariaat parlamendi organitele ning parlamendiliikmetele tehnilist, õigus- ja eksperdiabi, et nad saaksid oma töökohustusi täita. Peasekretariaat tagab kõigi koosolekute ja ametlike dokumentide suulise ja kirjaliku tõlke.

TEGEVUS

Aluslepingute kohaselt korraldab parlament oma tööd iseseisvalt. Selleks võtab ta oma liikmete häälteenamusega (ELi toimimise lepingu artikkel 232) vastu kodukorra. Kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, teeb parlament otsused antud häälte enamusega (ELi toimimise lepingu artikkel 231). Ta määrab ise kindlaks ka osaistungjärkude päevakorra, milles on eeskätt ette nähtud parlamendikomisjonide koostatud raportite vastuvõtmine, komisjonile ja nõukogule esitatud küsimused, päevakajalised ja kiireloomulised arutelud ning eesistujariigi avaldused. Komisjonide koosolekud ja täiskogu istungid on avalikud ja need kantakse veebis üle.

ASUKOHT JA TÖÖKOHAD

Alates 7. juulist 1981 on parlament võtnud oma asukoha kohta vastu mitmeid resolutsioone, et kutsuda liikmesriikide valitsusi üles järgima aluslepingutest tulenevat kohustust määrata iga institutsiooni jaoks kindlaks üksainus asukoht. Kuna liikmesriigid seda kaua aega ei teinud, võttis parlament vastu mitu oma struktuuri ja töökohti (Luxembourg, Strasbourg ja Brüssel) puudutavat otsust. Edinburghis toimunud Euroopa Ülemkogul jõudsid liikmesriikide valitsused 11. ja 12. detsembril 1992. aastal institutsioonide asukoha suhtes lõpuks järgmisele kokkuleppele:

- parlamendi asukoht on Strasbourgis, kus toimub 12 igakuist osaistungjärku, sealhulgas osaistungjärk, kus tehakse otsus ELi aastaelarve kohta;
- lisa-osaistungjärgud peetakse Brüsselis;
- parlamendikomisjonide koosolekud toimuvad Brüsselis;
- parlamendi peasekretariaat ja muud tugiosakonnad jäävad Luxembourgis.

Parlamendis otsust kritiseeriti. Euroopa Liidu Kohus (1. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-345/95) kinnitas aga, et parlamendi töökohad määrati kindlaks kooskõlas praeguse ELi toimimise lepingu artikliga 341. Amsterdami lepinguga liideti selle otsuse sisu (lisatud protokollina) aluslepingutele.

Ehkki parlament peab olukorda kahetsusväärseks, on ta kohustatud oma iga-aastase töökava kindlaksmääramisel (esimeeste konverentsi ettepaneku alusel) sellist töökorraldust jälgima. Tavaliselt peetakse aasta jooksul 12 neli päeva kestvat osaistungjärku Strasbourgis ja kuus kahepäevast osaistungjärku Brüsselis. Euroopa Parlamendi liikmed on teinud mitu algatust, et osaistungjärkude korraldamist Strasbourgis vältida. Näiteks 2012. aasta kohta võeti vastu töökava, mis sisaldas Strasbourgis ühe oktoobrinädala jooksul kaht kahepäevast osaistungjärku. Nii vähendati Strasbourgi koosolekute aega nelja päeva võrra. Pärast Prantsusmaa

kaebust tegi aga Euroopa Liidu Kohus otsuse, et kehtivate otsuste kohaselt peaks toimuma siiski kaks täismahus osaistungjärku (kohtuasi C-237/11).

ELi toimimise lepingu artikli 229 kohaselt võib korraldada ka erakorralisi osaistungjärke, kui seda taotleb liikmete enamus või nõukogu või Euroopa Komisjon. Esmakordselt pidas parlament täiskogu lisaistungi 18. detsembril 2006. aastal Brüsselis, kohe pärast Euroopa Ülemkogu 14. ja 15. detsembri 2006. aasta kohtumist. Hiljem on vahetult Euroopa Ülemkogu kohtumistele järgnevad istungid juba tavaks kujunenud.

PARLAMENDILIIKMED FRAKTSIOONIDE JA LIIKMESRIIKIDE KAUPA

Ülevaatlik tabel fraktsioonide ja nendesse kuuluvate liikmete kohta asub järgmisel aadressil: <http://www.europarl.europa.eu/meps/et/crosstable.html>

Eeva Pavy
02/2020

